

TERMINÀLIA parla amb... Rosa Colomer i Artigas, directora del Centre de Terminologia TERMCAT

Rosa Colomer i Artigas (Barcelona, 1966)

Llicenciada en Filologia Catalana i màster en Lingüística Aplicada per la Universitat de Barcelona, professionalment s'ha dedicat a la terminologia, àmbit en què ha desenvolupat tasques relacionades amb l'assessorament, l'elaboració de diccionaris, la normalització i la formació. Des del 2002 dirigeix el Centre de Terminologia TERMCAT, un organisme públic que acaba de celebrar el seu vint-i-cinquè aniversari i que fou creat el 1985 per la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans. És membre del Consell Supervisor del TERMCAT, del Comitè Executiu de la Xarxa Internacional de Terminologia (TERMNET) i ocupa la secretaria executiva de l'Associació Europea de Terminologia (AET). Va formar part de la comissió gestora de l'ACATERM (antecedent de la SCATERM).

Llicenciada en Filologia Catalana i màster en Lingüística Aplicada per la Universitat de Barcelona, professionalment s'ha dedicat a la terminologia, àmbit en què ha desenvolupat tasques relacionades amb l'assessorament, l'elaboració de diccionaris, la normalització i la formació. Des del 2002 dirigeix el Centre de Terminologia TERMCAT, un organisme públic que acaba de celebrar el seu vint-i-cinquè aniversari i que fou creat el 1985 per la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans. És membre del Consell Supervisor del TERMCAT, del Comitè Executiu de la Xarxa Internacional de Terminologia (TERMNET) i ocupa la secretaria executiva de l'Associació Europea de Terminologia (AET). Va formar part de la comissió gestora de l'ACATERM (antecedent de la SCATERM).

Quines han estat les fites més destacables aconseguides en els vint-i-cinc anys de camí del TERMCAT?

Es fa difícil destacar unes actuacions sobre unes altres, perquè totes tenen la seva importància, però si cal esmentar-ne algunes que puguin tenir un cert valor simbòlic, m'agradaria destacar, en primer lloc, la col·lecció de diccionaris d'esports publicada amb motiu dels Jocs Olímpics del 1992 de Barcelona, que ha estat motiu de col·laboració amb diversos comitès internacionals que han organitzat Jocs posteriorment. Aquesta actuació exemplifica la voluntat que ha tingut el TERMCAT, des del seu inici, de cobrir necessitats terminològiques en els més diversos àmbits. També destacaria l'obertura del Cercaterm, l'any 2000, el servei de consultes en línia que ha esdevingut una eina de referència per a professionals i usuaris de la llengua. Em sembla també rellevant la col·lecció «En Pri-

mer Terme», iniciada el 2005, que aplega la producció no terminològica del Centre; és a dir, la metodologia, els criteris i la recerca. En un altre àmbit, voldria esmentar la creació dels Espais Terminològics, l'any 2005, com a punt de trobada periòdic, per a la reflexió i el debat, de totes les persones interessades en terminologia. I finalment destacaria la publicació, al desembre del 2010, d'una nova plataforma web, basada en la filosofia 2.0 i pensada per a facilitar la comunicació i l'intercanvi amb tots els col·laboradors, usuaris i persones vinculades al treball terminològic.

Han canviat els criteris de normalització de termes al llarg de la història del centre? En quins aspectes?

En el que és essencial els criteris són els mateixos. Sí que s'hi han produït alguns canvis a fi d'actualitzar-los, d'acord amb l'evolució de la societat i de la normativa

lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, o per a millorar-ne la representació en les fitxes terminològiques. És el cas, per exemple, de l'eliminació del manlleu com a sinònim complementari d'una creació neològica catalana. Aquest tipus de representació estava molt vinculada a les publicacions en paper i era, fonamentalment, una manera de garantir l'accés a les formes normalitzades. En el context d'una publicació digital i a Internet aquest escrúpol es fa innecessari i, en canvi, la presentació de dues formes creava dubtes en els usuaris. Per això el Consell Supervisor va decidir de modificar aquest tipus de representació, tenint en compte que l'accessibilitat a la informació estava garantida i valorant que la presentació de la forma catalana com a alternativa única en reforça les possibilitats d'implantació.

Un altre cas podria ser la representació de la varietat geolingüística en

les formes que ho requereixen. Hi havia un criteri genèric que remetia, per defecte, a la variació recollida en el diccionari normatiu. Coincidint amb la incorporació dels assessors geolingüístics al Consell Supervisor, l'any 2008, es va decidir fer explícita aquesta variació en els articles terminològics aprovats, i ara es recullen, en nota, les diferents formes usades al territori. D'aquesta manera es facilita la lectura dels termes normalitzats i es dona, alhora, una visibilitat més gran als geosinònims.

Atès que un dels objectius del TERMCAT és la coordinació general de les activitats terminològiques relatives a la llengua catalana, com es duu a terme aquesta coordinació i quins han estat els principals esculls que s'han hagut de superar?

Afortunadament, la nostra llengua disposa de moltes estructures que vetllen pel seu desenvolupament i la seva implantació en els diversos àmbits d'activitat: en l'àmbit públic, la xarxa de serveis lingüístics universitaris, la de serveis lingüístics de l'Administració, la de serveis lingüístics dels mitjans de comunicació i el Consorci per a la Norma-

lització Lingüística, per esmentar les més grans; i, en l'àmbit privat, una llarga llista d'associacions que es dediquen al foment de la llengua i la terminologia, com és el cas de la SCATERM. El TERMCAT es coordina amb totes aquestes xarxes de manera permanent i, puntualment, amb totes les organitzacions i persones que volen treballar en terminologia i que desitgen col·laborar amb nosaltres.

Crec que l'àmbit de la llengua, en comparació amb d'altres, és un dels que presenta un grau més alt de col·laboració entre els diferents agents socials, i la terminologia segueix la mateixa tendència.

En una societat global, multilingüe, tecnològica, dinàmica i canviant, quin és el paper que aporta el TERMCAT en la normalització de la llengua catalana i el seu reconeixement en l'àmbit internacional?

El TERMCAT té com a missió garantir el desenvolupament i la integració de la terminologia catalana en els sectors especialitzats i en la societat en general, mitjançant la creació de recursos terminològics que atenguin les necessitats comunica-

tives especialitzades. En una societat tan canviant, això implica una posada al dia constant dels reperto-

Una decisió de normalització no és mai el resultat de l'aplicació d'un únic criteri, ni de la consulta d'un sol especialista

ris terminològics i de les eines lingüístiques. De fet, avui dia aquesta necessitat se la plantegen totes les llengües de cultura. Per això la tasca del TERMCAT és apreciada internacionalment.

Quina ha estat la importància de la formació d'assessors lingüístics en el procés de normalització terminològica? Quins canvis heu observat en la formació dels professionals de la llengua que han treballat en el TERMCAT durant tots aquests anys?

La tasca de formació duta a terme els darrers anys des de les universitats ha fet augmentar la preparació dels assessors i, de retruc, el prestigi

de les activitats professionals relacionades amb la llengua catalana.

Des de la nostra experiència constatem que els professionals de la llengua que treballen amb nosaltres, que durant els primers anys solien ser bàsicament filòlegs, ara procedeixen també del món de la traducció, en què la terminologia es prepara d'una manera específica. De manera més puntual, però molt valuosa per a tractar camps temàtics específics, més darrerament també han treballat amb nosaltres, com a terminòlegs, persones amb estudis d'altres àmbits d'especialitat, com ara la biologia o la química, que han completat la seva formació amb algun postgrau lingüístic o terminològic.

L'Antena de Terminologia és una bona experiència de col·laboració amb els serveis lingüístics dels mitjans de comunicació

En el procés de normalització, quina importància atorgaríeu als experts assessors, sobretot tenint en compte que en alguns casos no s'ha pogut partir de fonts escrites, com ara en l'àmbit de l'esport, en què en algun cas la recerca ha parit directament dels experts?

Una decisió de normalització no és mai el resultat de l'aplicació d'un únic criteri, ni de la consulta d'un sol especialista. En cada cas, es contrasten diferents arguments (lingüístics, terminològics, d'ús) i diferents opinions d'especialistes, i s'arriba a una solució equilibrada. El fet que en determinats àmbits no hi hagi gaire documentació escrita no és, per si mateix, un problema, si es constata un consens en els usos dels diferents experts consultats.

Ens podrieu donar algunes dades estadístiques que donin una idea gràfica de la magnitud de l'activitat

del TERMCAT? Per exemple, nombre d'usuaris, de persones dedicades a les tasques que desenvolupa el centre, de mots i significats que intervenen en el seu funcionament, etcètera.

Una primera dada, molt genèrica, és la del trànsit del nostre web. Actualment tenim una mitjana de 500.000 pàgines visitades mensualment, i des de l'obertura de la nova plataforma, al final del desembre del 2010, s'hi han registrat a la vora de 2.500 usuaris. Pel que fa a l'equip humà, el Centre té una plantilla de vint-i-cinc persones i durant els darrers anys ha treballat amb una mitjana anual de 500 experts que col·laboren en les diverses tasques terminològiques. Quant a la producció, des de la seva creació el 1985, el TERMCAT ha participat en 530 obres terminològiques publicades. Concretament, el 2011 hem treballat en dotze productes que ja han estat publicats, i si tot va bé acabarem l'any amb alguna altra publicació a la llista. En fi, totes aquestes dades, i d'altres que també poden ser d'interès, són disponibles en el nostre web.

Pel que fa a les consultes terminològiques, quin àmbit s'ha mostrat més actiu en relació amb les peticions? Quin és el perfil dels usuaris majoritaris del TERMCAT?

El perfil de l'usuari del Servei de Consultes ha anat canviant en aquests vint-i-cinc anys. Inicialment s'adreçaven al Servei especialistes i professionals de la llengua, que sempre n'han estat els usuaris més fidels, però també persones que no eren lingüistes ni especialistes i que tenien una necessitat terminològica puntual que no trobaven resolta en el poc material de consulta de què disposaven. El fet que avui hi hagi molts més recursos i eines disponibles ha fet variar el perfil habitual del consultant, que ara és el d'un especialista o professional de la llengua, que disposa de molta infor-

Totes les iniciatives en favor de la llengua catalana són benvingudes

mació i que més aviat demana ajuda per a prioritzar una forma entre les diverses alternatives documentades, o que vol saber quin criteri pot orientar-lo per aplicar una solució terminològica concreta.

En un món altament tecnificat en què la informació flueix cada cop amb més rapidesa i arriba més lluny, quina ha estat la recepció de l'Antena de Terminologia per part dels mitjans de comunicació catalans, nacionals o internacionals?

L'Antena de Terminologia és una bona experiència de col·laboració amb els serveis lingüístics dels mitjans de comunicació: ha creat una xarxa que ha donat suport a la feina dels serveis i que ha fomentat complicitats. De tota manera, les necessitats lingüístiques dels mitjans van molt més enllà del que és estrictament terminològic. La globalització de la comunicació i el paper referencial de l'anglès generen unes necessitats específiques, com per exemple la transcripció de topònims i d'antropònims, la traducció d'argots o la pronúncia de manlleus. Caldrà analitzar seriosament com s'hi pot donar resposta, perquè és un col·lectiu que té un impacte molt gran en la difusió dels models lingüístics.

En el domini lingüístic català hi ha diversos agents del treball en terminologia; com veieu iniciatives com la SCATERM?

Totes les iniciatives en favor de la llengua catalana són ben vingudes, i especialment en el moment que vivim, en què des de diversos estaments s'ha qüestionat la legitimitat de les polítiques per al foment de la nostra llengua. La contribució de la SCATERM com a espai de trobada per a la reflexió i l'intercanvi d'experiències en terminologia em sembla una bona aportació.

Hi ha el sentiment que els organismes públics estan poc avesats a avaluar quin és el rendiment i quina és l'eficiència de la seva tasca. En aquest sentit, quins protocols de control de qualitat teniu establerts en el TERMCAT per a avaluar el grau d'implementació de les propostes terminològiques que proposeu?

Des del desembre del 2010 tenim implantat en el TERMCAT un sistema de gestió de la qualitat

L'avaluació de la implementació és una de les nostres línies de recerca, fruit de la col·laboració amb la Universitat de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra. Considerem que és una qüestió important i, en la mesura de les nostres possibilitats, procurem avançar en aquest àmbit. Des del desembre del 2010 tenim implantat en el TERMCAT un sistema de gestió de la qualitat que ens obliga a treballar d'acord amb el cicle planificació–execució–avaluació–millora, i el procés de normalització terminològica també hi està sotmès. Per tant, l'avaluació de l'impacte de les solucions de normalització és una dada que ens interessa, en l'obtenció de la qual estem treballant.

Com pot afectar l'actual conjuntura política, econòmica i social de reajustaments i replantejaments presupostaris al desitjat funcionament del TERMCAT? Com se seleccionen o prioritzen els àmbits sectorials d'actuació?

Notem els efectes de la crisi com qualsevol altre organisme públic. Només cal llegir la premsa! En un moment com l'actual, el TERMCAT prioritza, més que mai, la seva funció de servei, i això és el que determina la selecció de les actuacions. Cal focalitzar-se en la resolució de necessitats i, com més estàndard sigui la solució, millor, perquè atindrà un nombre més gran d'usuaris.

Una pregunta obligada en un món cada cop més canviant és quins són els reptes que hauria de superar i els objectius que es planteja de cara al futur el Centre de Terminologia. Quines coses no ha fet el TERMCAT i creieu que hauria de fer?

El principal repte de futur, en un context difícil com l'actual, és continuar proveint la llengua catalana i els seus parlants d'allò que necessiten en relació amb els llenguatges d'especialitat i, més específicament, la terminologia, en un diàleg permanent amb els grups d'especialistes i usuaris. I això significa ser capaç d'adaptar-se contínuament a una societat que evoluciona molt de pressa i en què la comunicació i les tecnologies tenen un paper protagonista. I, especialment, signi-

Hem de ser capaços d'adaptar-nos contínuament a una societat que evoluciona molt de pressa i en què la comunicació i les tecnologies tenen un paper protagonista

fica que cal intensificar, més que mai, la col·laboració amb tots els agents relacionats amb la terminologia, utilitzant tots els mitjans que la xarxa ens ofereix, per aconseguir el consens necessari perquè els treballs terminològics tinguin la qualitat desitjada.

CONSELL DE REDACCIÓ